

Miljø- og demokratiutfordringer ved vindkraftbeslutninger



Lars H. Gulbrandsen, prosjektleder og forskningsleder
Fridtjof Nansens Institutt

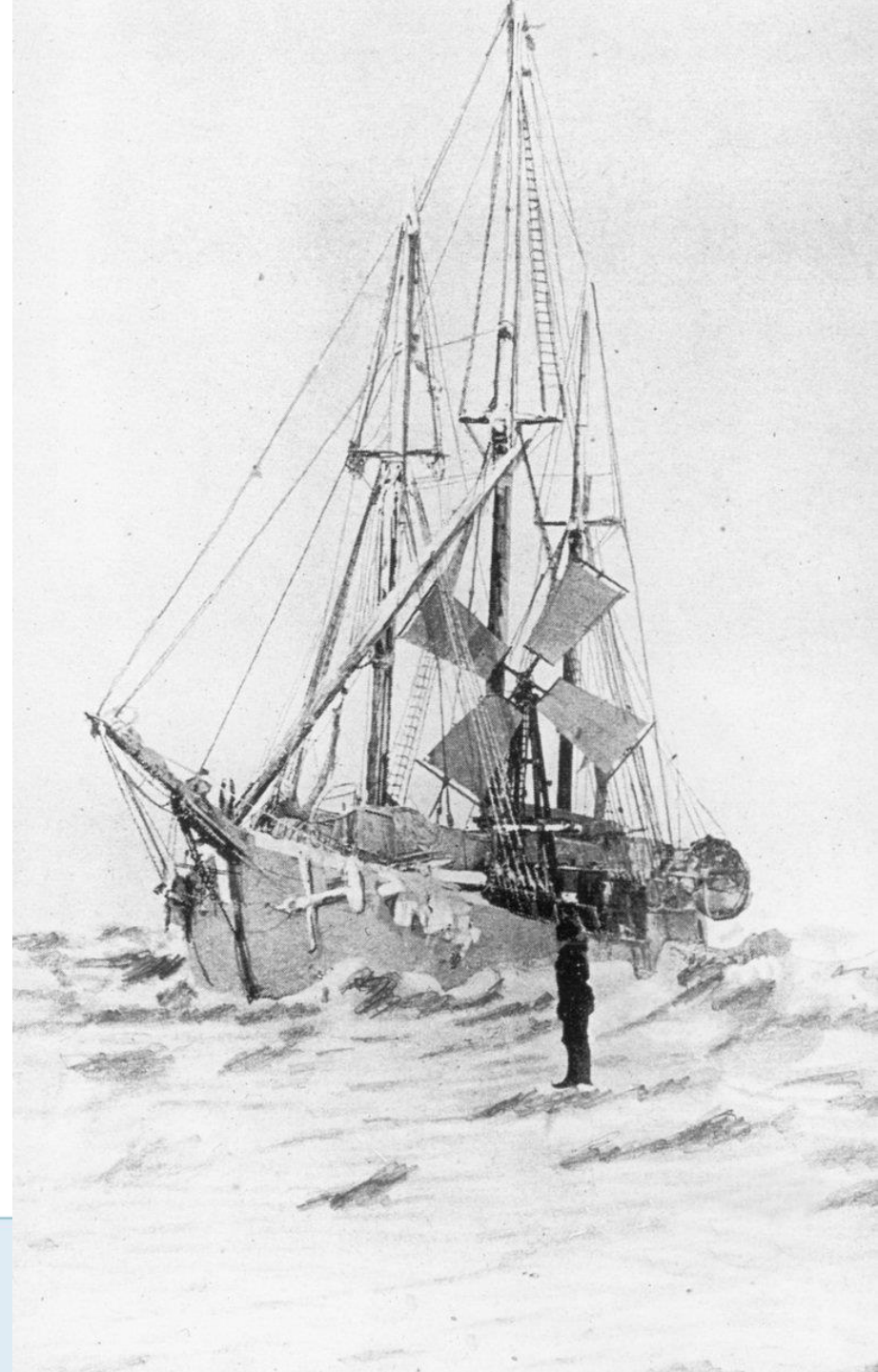
Presentasjon Naturfilosofisk seminar, 21. august 2019

Foto: Oddvin Lund, DNT

Fridtjof Nansen trolig
første nordmann som
produserte vindkraft.

Foto: Polarskuta Fram og
Nansens vindmølle, 1894

*«Det var en synlig
oppkvikkelse å spore hos
alle mann ved
middagsbordet – samme
virkning som av et glass
god vin. Og hvor
salongen ser festlig ut!
Alt blir høytid,»*



Vårt prosjekt:

«Competing land-use pressures in Norway: Examining the integration of nature protection concerns in windpower licenses»

- Finansiert av Forskningsrådet, 2016-2021
- Prosjektleder: Fridtjof Nansens Institutt (FNI)
 - Samarbeidspartnere: NBMU og Universitetet i Uppsala
- Formål:
 - Undersøke håndteringen av miljøhensyn i konsesjonsprosessen (utbygging / natur)
 - Formell og uformell innflytelse i prosessen
- Kvalitativ og kvantitativ (statistisk) metode



Nasjonal ramme og konsesjonsordningen

- NVE gir ikke nye konsesjoner inntil nasjonal ramme er ferdigbehandlet
- *Utenfor* de utpekte områdene skal det bli «vesentlig vanskeligere» å få konsesjon
- Hvordan blir prosessen *innenfor* de utpekte områdene?
 - Raskere konsesjonsbehandling?
 - Færre konflikter?
 - Som før?
- Konsesjonsprosessen fortsatt svært viktig!



Er vindkraft først og fremst bidrag til ren energi og det grønne skiftet?



Vindparken på Smøla. Foto: Statkraft



Eller er det først og fremst **unødvendige** og **massive inngrep** i naturen...?



Anleggsfase i Bjerkreim vindkraftverk, 2018. Foto: Sveinulf Vågane.



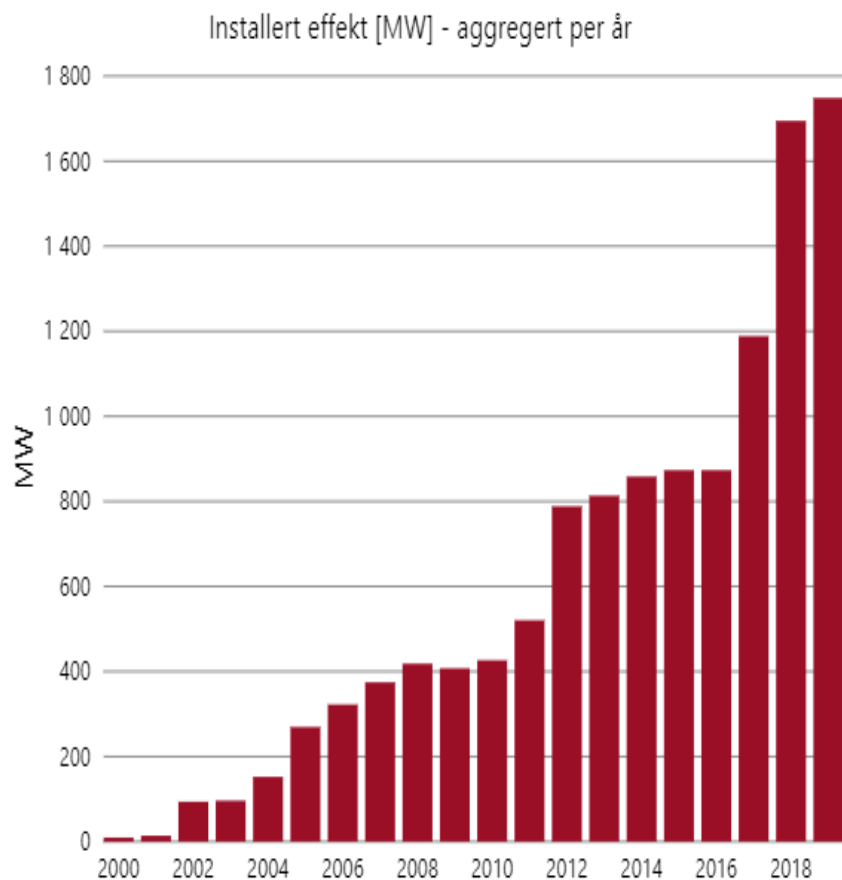
Krevende topografi gir varige naturinngrep



Tellenes vindkraftverk, ferdig 2017. Foto: LNL.



Vindkraftutbyggingen øker raskt



NVE: 10 prosent av norsk kraftproduksjon fra vind 2021 (mellom 14 og 16 TWh)

Dagens kraftoverskudd er 10TWh i et normalår

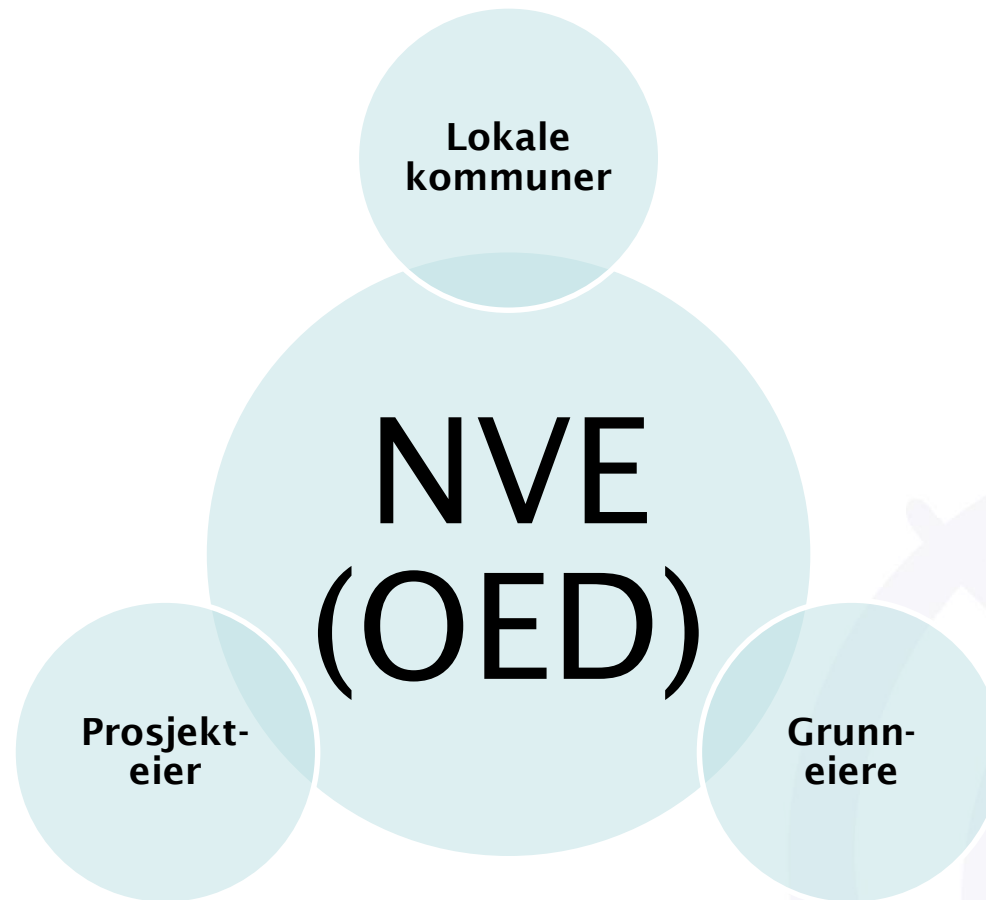
Øker til 20 TWh etter 2030

Statkraft og Statnett:

«*Selv med offensiv elektrifisering vil Norge ha et kraftoverskudd*»



Konsesjon: Hvem høres? Hvem beslutter?



Kommunenes rolle

- Kommunens standpunkt svært viktig!
 - I praksis *uformell veto*rett på konsesjon
 - Men ikke planmyndighet etter ny PBL (2008)
- Ofte utkantkommuner, synkende befolkning
 - Flere visste ikke at de hadde «uformell veto»!
 - Opptatt av eiendomsskatt
 - Utbyggingsavtaler
- Kritisert for å ikke ivareta miljøhensyn
- Tidlig uformell kontakt mellom: utbygger og kommunen (pluss: utbygger og grunneier)
 - Problematisk fra et offentlighetsperspektiv?



NVEs konsesjonsbeslutning og natur

- KU har blitt forbedret og påvirker beslutningen
 - Statistisk sammenheng mellom KU Natur og konsesjonsutfall (i forventet retning)
- **Uforutsigbar:** Hva gjør at funn av hubro i ett område betyr full stans i planene og ikke et annet?
 - Vanskelig å sammenlikne beslutningene
- **Uklar vekting av natur og friluft:** Hvordan veker NVE forholdet naturhensyn og økonomisk nytte?
 - NVE gjør en «samlet vurdering»: Hva betyr det?
 - Hva betyr det at «fordelene utvilsomt er større enn ulempene» ved utbygging?
 - Hvilken «verdi» gis urørt natur? Truede arter? Friluftsliv?
- Manglene vurdering av «samlet belastning»



Etter konsesjon: Detaljplan og MTA

- Detaljplan: Plankart som viser anlegges endelige utforming og teknisk beskrivelse
- MTA-plan: Beskrivelse av arealbruk
- MTA-plan skal utarbeides i dialog med kommune og grunneiere, men kommuner klager på manglende medvirkning
- Turbinhøyde og -plassering
- Utbygger i praksis bare bundet av ytre arealgrense og maksimal tillatt installert effekt
 - NVE kan godkjenne utvidelse av samlet installert effekt (f.eks. Måkaknuten fra 66 til 99 MW)



Skatt på vindkraft?

- Vannkraft:
 - Grunnrenteskatt på 37% til staten
 - Naturressurskatt: Kommunal og fylkeskommunal skatt som bare innebærer en omfordeling (1,4 øre pr kWh)
- Vindkraft: Forslag fra NORWEA
 - Gi 1% av produksjonsinntektene til kommunen og 0,3% til fylket
 - Trekkes fra overskuddsskatten (omfordeling)
- Burde heller ha naturavgift til staten!
- Følg med: Sanderud-utvalget 1. oktober



Takk for oppmerksomheten!



Mer om prosjektet: fni.no

Kontakt: lhg@fni.no

Foto: Oddvin Lund, DNT



FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

www.fni.no